

Motion - Först i världen med allmän mammografiscreening

Regionfullmäktige i Gävleborg

I Gävleborg lades grunden för allmän mammografiscreening i hela Sverige och i andra delar av världen. Detta är verkligen något att vara stolt över. Det har räddat många liv genom åren.

Otaliga är de kvinnor vars lidande har kunnat minskas och vars liv har kunnat räddas. Tack vare mammografiscreening har bröstcancer kunnat upptäckas tidigt och behandling har därför kunnat sättas in i tid.

Allt började 1969 på Gävle sjukhus där Bengt Lundgren inledde arbetet med att testa bröstcancerscreening med värmekamera. Cirka 10 000 kvinnor skulle undersökas. Detta var en del i Socialstyrelsens arbete med allmän hälsokontroll, vilket vårt landsting anmält sig till Socialstyrelsen att genomföra.

Bengt Lundgren, som då var underläkare, saknade förkunskaper och åkte därför till Sahlgrenska tillsammans med sin "ständigt trogna medhjälpare" undersköterskan Marianne Jönis. Hon bistod Bengt Lundgren i det omfattande arbete som inleddes.

"Ingen sjuksköterska ville ta i sådant (mammografi) med tång - ett fenomen som kvarstod länge..." uttryckte Bengt Lundgren. Många ansåg att strålningsrisken var för stor.

Så småningom kom de fram till att den teknik som användes var en flopp, mycket på grund av den överdiagnostik som framkom. Cirka 30 procent av alla undersökta kvinnor misstänktes vara drabbade.

Men man förstod värdet i att fortsätta med undersökningarna och vid utvärderingen 1972 konstaterades att mammografi ändå var lovande. Vid det laget hade Lundgren förfinat tekniken och undersökningsmetoderna och man började ta en form av snedbilder som man inte hade tagit tidigare, som fick stor betydelse då man utgick från hur körtelvävnaden är uppbyggd och utifrån det började ta dessa snedbilder.

I mars 1972 skrev Lundgren ett brev till landstingets kansli där han redogjorde för mer lättarbetade röntgenapparater, som var på väg ut, och som hade en kapacitet överlägsen de tidigare apparaterna, med en strålningsdos som reducerats med 30 procent. Såväl landstinget som socialstyrelsen blev väldigt intresserade och screeningsidén blev verklighet.

1974 installerades en ny mammografiapparat på Lasarettet i Sandviken. Där fanns ett lagom antal kvinnor över 35 år. Ytterligare en undersköterska och en radioterapiassistent anställdes. Fortfarande ville ingen sjuksköterska arbeta i verksamheten på grund av strålningsrisken.

Den 6:e april 1974 startades undersökningarna och de gjordes i ett rasande tempo. I oktober hade 6084 kvinnor undersökts av de 6845 inbjudna. Man kunde konstatera att man upptäckt sensationellt många tidigare okända cancerfall. Detta väckte stor uppmärksamhet både i Sverige och internationellt och på radiologikongressen i Edinburgh, Skottland, fick Bengt Lundgren ett verkligt erkännande då ingen annan tycktes känna till metoden med snedbilder.

I augusti 1975 köpte landstinget in en byggbarack och allmänna mammografiundersökningar startades i Hälsingland.

1985 publicerades forskningsresultat som visade att mammografiundersökningarna hade lett till att dödligheten i bröstcancer minskat med hela 30 procent. Detta fantastiska resultat ledde till att samtliga landsting så småningom införde allmän mammografiscreening med Bengt Lundgrens användning av snedbilder som metod.

I regionarkivet finns Bengt Lundgrens egen berättelse om vad som egentligen hände den där våren 1969 när allt började. Marianne Jönis som var hans ”ständigt trogna medhjälpare” kan också berätta om vad som hände.

Vi i Vänsterpartiet menar att detta världsledande arbete, som räddat så många liv och minskat så mycket lidande, måste uppmärksammas. I år är det 50 år sedan som början till allmän mammografiscreening, så som vi känner till den idag, inleddes av Bengt Lundgren och Marianne Jönis på Lasarettet i Sandviken.

Det är väl värt att uppmärksamma, till exempel genom en utställning eller ett arrangemang, där Gävleborgs framgång med mammografiscreening och behandlingsmetoder redovisas. Självklart kan man även koppla ihop det med dagens moderna mammografiscreening, behandling och forskning. Region Gävleborg var ju ändå först i världen med allmän mammografiscreening.

Utifrån ovanstående yrkar vi:

att Region Gävleborg anordnar en utställning eller ett alternativt arrangemang för att synliggöra och berätta om det världsledande arbete som gjordes av två svenska pionjärer.

Ulla Andersson
Alf Norberg
Lars-Göran Langeborg

Kristina Sjöström
Petra Modée
Yvonne Oscarsson

Vänsterpartiet 24-02-13